

De (motiverende) plusklas

Marianne Rietveld

Casus:

Jantine mag sinds dit schooljaar deelnemen aan de interne plusklas op school. Elke vrijdagmorgen is het plusklasmorgen. Samen met nog 12 kinderen gaat het daar gebeuren. Jantine verheugd zich er enorm op. Nu kan ze eindelijk laten zien wat ze wel kan, begrijpen ze haar waarschijnlijk met één woord, ligt het tempo van uitleg hoog zonder veel herhaling en het belangrijkste... ze gaat eindelijk die kinderen ontmoeten die net als zij snel denken, sensitief zijn, een grote woordenschat hebben, creatieve oplossingen kunnen bedenken, haar humor snappen en vooral niet tegen onrecht kunnen. Een plek waar je je gezien en begrepen voelt. En een plek waar je elkaar gaat helpen en waar je leert om hulp te vragen. Uitdagende opdrachten krijgen waar wat te onderzoeken valt en samenwerken met iemand die net als jij is en denkt. Leren noemen ze dat geloof ik... Hoe fijn is dat. En dan is daar eindelijk de vrijdagmorgen. Vol verwachting is Jantine veel te vroeg op school. Ze heeft er zo'n zin in...

VERVANGEND ONDERWIJSAANBOD

Steeds vaker kom je scholen tegen die ervoor kiezen om de uitdaging voor hoogbegaafde kinderen vorm te gaan geven binnen een interne plusgroep. Plusgroepen zijn er in allerlei verschillende

samenstellingen met allen heel verschillende doelen. De plusklas vervangt maar voor een deel het structurele onderwijsaanbod in de eigen groep. Dat vereist planmatig handelen; een visie op onderwijs aan de begaafde leerling moet vertaald worden binnen de grenzen van passend onderwijs en de mogelijkheden van de school waar plusklasonderwijs plaatsvindt. Een goede start van een plusklas zorgt voor vertrouwen bij de kinderen en de ouders. En die zijn daar enorm bij gebaat. Deze leerlingen zal je zien opbloeien, leerkrachten zullen merken dat ze meer ontspannen en zich sociaal beter gaan mengen onder klasgenootjes. Dit resultaat zal een positieve uitwerking hebben op sfeer van de hele groep en dus op de hele school. Maar dat gebeurt niet zomaar en zeker niet altijd.

DE MOTIVATIEMOTOR

Als er een plusklas overwogen wordt, komt er een grote hoeveelheid keuzes voorbij. Niet alleen organisatorisch maar zeker ook over het aanbod en, niet geheel onbelangrijk, over de selectiecriteria voor de toelating aan de plusklas.

- Hoe zorgen we voor een structurele voorziening?
- Welke kinderen komen in aanmerking, welke criteria hanteren we?

- Welke uitgangspunten hanteer je voor het aanbod?
- Hoe betrekken we de leerkracht van de thuisklas erbij?
- Welke rol hebben ouders?
- Hoe zorgen we voor een evenwicht tussen kennis en vaardigheden?
- Wat gaan we aanbieden?
- Welke leerlijn volgen we?
- Gaat er huiswerk mee naar de thuisklas?
- Wordt het een veredeld instructiemoment voor het werk in de klas?
-

Wat maakt een plusklas nu een motiverende plek voor deze kinderen? En wat gebeurt er binnen het aanbod als niet dát gebeurt wat je verwacht? Zijn de verwachtingen wel reëel? En wat is nu belangrijk om juist wel of niet te doen binnen een plusgroep?

Wat is de motivatiemotor?

DOEL: WEET WAAROM JE HET DOET

Het is van het grootste belang dat je voldoende hebt stilgestaan bij de vraag wat je nu eigenlijk met de plusklas wilt bereiken.

Wat is het doel:

- Curatief:
 - Leerlingen met emotionele problemen
 - Leerlingen met werkhoudingproblemen
 - Leerlingen met sociale problemen
- OF
- Preventief
 - Goed presterende leerlingen
 - Risicoleerlingen
 - Leerlingen met leerstoornissen

Laat een plusklas nooit een vergaarbak worden van kinderen waar de leerkracht vanuit de thuisgroepen 'even geen raad mee weet'. Dat noemen we ook wel bezigheids therapie. Dan gebeuren er dingen die je niet wilt en gebeuren die dingen die je wel wilt nadrukkelijk niet. Zorg voor een duidelijk doel. En pas je criteria daarop aan. Een curatief doel vraag veelal een meer individualistischer aanbod dan een preventief doel. Dat moge helder zijn.

Je kent dit spreekwoord vast wel: iets is als Haarlemmerolie, met andere woorden 'het is iets dat overal voor te gebruiken is'. De plusklas is geen Haarlemmerolie. Daar komt heel wat bij kijken voordat het werkt.

De (motiverende) plusklas

SAMEN-> DE SLEUTEL NAAR SUCCES

Er zijn verschillende uitgangspunten voor een plusklas. Belangrijk is dat het hele team hierover meedenkt en de uitgangspunten en doelen ondersteunt. Pas dan kan een plusklasdeelnemer voor het kind én de leerkracht succesvol worden. Het kind redt het niet met alleen een uurtje of één morgen in de week dat krijgen wat hij nodig heeft. Je geeft hiermee de boodschap af dat het kind alleen in de herfst hoogbegaafd mag zijn (het plusklasmoment) maar in de andere seizoenen gewoon mee moet doen met dat wat er is (in de klas). Dat is frustrerend en leidt niet tot een positief zelfbeeld en vertrouwen. Ik pleit er dan ook heel erg voor dat er een goede samenwerking is tussen plusklas en thuisklas. Dat het kind ruimte en tijd krijgt om eventueel zijn werk van de plusklas voort te zetten, of onderzoekjes binnen de thuisgroep te kunnen doen ten gunste van de opdracht aldaar.

Dat betekent ook dat er binnen de plusklas samengewerkt wordt met een leerling uit een andere klas en er dus afspraken voor deze samenwerking buiten de plusklasuren overleg dient te komen. Dat beschikbaar zijn van tijd is geen issue van de leerling maar moet een vanzelfsprekend binnen de mogelijkheden van de thuisgroep zijn. Dat ligt vast in een beleid. Ik kom in de praktijk nogal eens tegen dat kinderen steeds weer moet bedelen om tijd, het zij computertijd of onderzoektijd en dan vaak teruggestuurd worden met de mededeling dat ze dat óf maar in de plusklas moeten regelen óf dat ze toch

weten dat de computertijd verdeeld is en ze net zoveel tijd hebben als de andere kinderen (met dit verschil dat die 'andere kinderen' geen onderzoeken uitvoeren waar er soms een computer voor nodig is om je verder te kunnen helpen). En dan neemt al snel de motivatie voor de plusklasdeelnemer af.

Zorg dus voor een goede afstemming m.b.t. afspraken binnen de thuis- en plusgroep.

Uitgangspunten

Een mooi uitgangspunt zou zijn dat daar waar we in de thuisgroepen geen tijd voor hebben of wegens het missen van ontwikkelingsgelijken binnen de groep niet kunnen realiseren, we dat inzetten in een plusgroep. En dan denk ik vooral ook aan de ontmoeting op het zijsniveau van hoogbegaafden. De gevoelskant in het licht gezet, perfectionisme uitgelegd, de herkenning bij de sensitieve beleving van veel zaken, het intens beleven van emoties, het grote rechtvaardigheidsgevoel dat ineens gesnapt wordt, het kritisch kijken en leven en de behoefte aan autonomie. De ervaring leert dat als je de kinderen versterkt van binnenuit, ze mogen zijn wie ze zijn, hun eigen palletje aan mooie authentieke talenten ontdekken er al heel veel gebeurt aan verbinding en je verbonden voelen. Als de plusklas omgeving een veilige plek mag worden waar deze eigenschappen er mogen zijn, je geholpen wordt om sterker te worden waardoor je steeds meer in de groei mindset durft te komen, je ervaart dat samenwerken wél lukt, en eerlijk = eerlijk ook door anderen zo wordt geleefd,

dán kan je zijn wie je bent en komt het cognitieve aspect als vanzelf op gang en kan gaan groeien.

VAARDIGHEDEN OEFENEN:

Als je weet welke vaardigheden voor de kinderen belangrijk zijn om nog te leren en te kunnen toepassen ben je al aardig op weg om passend onderwijs te geven.

De grootte van de groep adviseer ik niet meer dan 12 kinderen. Pas dan kan je die aandacht geven die nodig is binnen deze setting met deze kinderen. Enkele vaardigheden die eens onder de loep genomen kunnen worden:

- Contact met ontwikkelingsgelijken
 - De herkenning van jezelf in de ander doet veel, welke activiteiten zijn daarin passend?
- Werken aan en met het zelfbeeld van de kinderen
 - Versterken van binnenuit door het ontdekken van jouw authentieke talenten.
- Sociale vaardigheden:
 - Een groot empathisch vermogen zorgt voor een groot inlevingsvermogen in de ander. Dat hoeven we ze niet te leren. Maar wel het ervaren dat het wederkerig is.
- Leren als een sociale activiteit: hoe doe je dat, samenwerken?

- Echt samen aan het werk is wat anders dan 'jij bedenkt en doet en de ander ontvangt een cijfer'.
- Betekenisvol leren:
 - Wat weet ik meer dan toen ik aan deze opdracht begon, dat is waar leren voor bedoeld is.
- Leren: Hoe werkt dat?
 - Leren plannen, structuren leren zien, leren doorzetten...
- Aandacht voor metacognitieve vaardigheden:
 - Denken over denken
- Samenwerken:
 - Inzetten van coöperatieve spellen, samen tot het eind komen.
- Filosoferen:
 - De Socratische houding, de houding van verwondering, openheid en 'ik weet dat ik niets weet'. Wat vind jij, je eigen mening durven geven, luisteren naar anderen en misschien jouw mening wel bijstellen.
- Debatteren:
 - Leren je mening goed te formuleren.
- Aandacht voor Mindset:
 - Het fundament onder de ontwikkeling van alle kinderen (platformmindset.nl).

CRITERIA

De plusklas is een omgeving voor die leerlingen binnen de school die werken volgens de 2e leerlijn, compacten en verrijken op één of meerdere gebieden binnen de groep met een verrijkingsaanbod dat gericht is op activiteiten binnen het kader van zelfstandig werken.

De concrete vraag hier zou kunnen zijn: 'Wat komen ze structureel in de klas tekort, wat we in een plusgroep wel kunnen bieden?'

Deze leerlingen hebben daarnaast behoefte aan een nog intensievere vorm van uitdaging die meer gericht is op het zelfverantwoordelijk leren en kan en mag redelijkerwijs niet meer van de leerkracht in de thuisgroep verwacht worden.

Zelfverantwoordelijk leren betekent:

- De Leerling bepaalt het doel
- De Leerling bepaalt middel/gereedschap
- De Leerling bepaalt het proces
- De leerling wordt hierin gecoacht

Voor zelfverantwoordelijk leren is metacognitieve kennis nodig.

EN ALS HET LUKT?

Als er een doordacht en goed programma staat waarin de kinderen mede-eigenaar worden, autonomie gerespecteerd wordt, er structuur in de bijeenkomsten is, er regelmatig met, tegen en voor elkaar gewerkt mag worden, er favoriete gezelschapsspellen gespeeld mogen worden, kortom dat wat je nodig hebt om te kunnen groeien in kennis en kunde over jezelf, dan zie je de motivatie van leerling binnen de plusklas maar ook in de thuisklas groeien.

En dat is wat we natuurlijk allemaal heel graag willen zien.

EN JANTINE?

Jantine heeft genoten van de eerste plusklasbijeenkomst. Het was precies zoals ze bedacht had dat het zou kunnen zijn. En het fijnste is dat ze al gelijk nieuwe vriendschappen heeft gesloten met kinderen uit de andere klassen. Ze kende ze wel maar wist niet dat ze daar zo'n fijne klik mee zou hebben.

En het blij nieuws is dat het vanaf volgende week op woensdagmorgen is. Fijn midden in de week. Iets om in de week naar uit te kijken maar ook om op terug te kijken.

Jantine prijst zich gelukkig met deze mogelijkheid. Ze heeft ineens ook veel meer zin in haar werk in de gewone klas. En daar kan ze alleen maar heel blij van worden. En dat ziet haar juf ook. En haar klasgenootjes. En thuis....

Willen we dat niet allemaal? Een blij kind?

Ik wens je ook nu veel wijsheid en verwondering!

Marianne Rietveld
www.dewijswijzer.nl

